

KRAJIŠNIK: EVROPA UPROPASTILA PREGOVORE O KOMPROMISNOM REŠENJU

Author: [IWPR](#)
[ICTY](#)

Preuranjeno priznanje nezavisnosti Bosne izazvalo rat, tvrdi bivši predsednik srpskog parlamenta. Momčilo Krajišnik je ove sedmice izjavio da su naponi koje je srpsko političko rukovodstvo činilo uoči izbijanja rata na iznalaženju mirnog kompromisnog rešenja sa Muslimanima i Hrvatima bili uništeni preuranjenim evropskim priznanjem nezavisne države Bosne i Hercegovine u aprilu 1992.

Bivši predsednik parlamenta bosanskih Srba, koji svedoči u svoju odbranu pred Haškim tribunalom, optužen je za genocid, zločine protiv čovečnosti počinjene tokom rata nad ne-srpskim stanovništvom, te kršenje prava i običaja ratovanja.

Suđenje koje je počelo u martu 2003. bliži se kraju, a Krajišnikovo svedočenje mora biti okončano do 13. juna.

Njegovi advokati ističu kako njihov klijent nije bio upoznat sa zbivanjima na terenu, niti je nad njima imao direktnu kontrolu, koja je uglavnom bila u rukama vrlo nezavisnih lokalnih vlasti.

Okrivljeni je bio predsednik srpske skupštine, osnovane 1991., ali je izjavio da je u tom svojstvu nastojao da ohrabri Srbe da učestvuju u radu centralne skupštine u Sarajevu, kao i da pregovorima reše nadolazeću krizu.

Glavni cilj bila je, kako je rekao, transformacija Bosne u kompleksnu zajednicu triju država nastalih etničkom podelom i u kojima bi bila zagarantovana sva ljudska prava.

Krajišnik je rekao da je taj mirovni proces zapravo prekinula Evropska Zajednica, tako što je – nakon referenduma koji je, uprkos bojkotu bosanskih Srba, održan 1992. – priznala nezavisnost Bosne.

„Referendum o nezavisnosti nije izazvao rat. Verovatnije je da je jedan od uzroka rata bilo to što je Evropska Zajednica priznala nezavisnost odmah posle referenduma, pre nego što smo završili pregovore“, izjavio je Krajišnik pred sudom.

„Srpska pregovaračka delegacija osećala se izdanom“, nastavio je Krajišnik, opisujući njihove reakcije nakon saznanja da je Bosna postala međunarodno priznata nezavisna država, i to pre nego što su njihovi predlozi ozbiljnije razmotreni.

Krajišnik je potom porekao navode tužilaštva da je dokument pod naslovom Šest strateških ciljeva – koji kao glavnu težnju Srba navodi „srpsko odvajanje od ostalih bosanskih nacionalnosti“ – predstavljao plan etničkog čišćenja srpskih teritorija u Bosni. Po njegovim rečima, radilo se samo o „srpskoj pregovaračkoj platformi“. Ostali strateški ciljevi odnosili su se na stvaranja koridora i granica koji bi omogućili Srbima da žive na jedinstvenoj teritoriji priključenju samoj Srbiji.

„Suverena, netransformisana i nezavisna republika Bosna i Hercegovina za nas nije bila prihvatljiva“, rekao je on. „Mi smo zahtevali da konstitutivni narod ima suverenost, i bili smo protiv jednostranih rešenja.“

Kao i tokom prošlosedmičnog svedočenja, Krajišnik je ponovo pokušao da opravda izjave brojnih pripadnika srpskog parlamenta u Bosni, kao i komentare ratnog predsednika bosanskih Srba, Radovana Karadžića, koji se nalazi u bekstvu, nakon što je optužen za genocid pred Haškim tribunalom.

Krajišnik je pojasnio da je Karadžić, rekavši da Srbi u Bosni imaju dve opcije – da nađu političko rešenje ili da silom zauzmu vlastite teritorije – zapravo hteo da kaže da je rat za Srbe loše rešenje.

Za Karadžićevu zloglasnu izjavu da „ćemo pustiti ove naše tigrove, pa nek' rade svoj posao...Ne možemo više obuzdavati naše ljude“, Krajišnik je rekao da „nije značila ništa“.

„Nije bilo nikakvih tigrova, niti drugih radikalnih elemenata... Bio je to izraz nemoći“, rekao je Krajišnik.

Samo nekoliko sedmica kasnije, krajem marta 1992., pripadnici zloglasne paravojne formacije Arkanovi Tigrovi, zajedno sa drugim srpskim snagama, napali su i zauzeli bosanski grad Bijeljino.

Ni vatreni govor koji je poslanik Goran Zekić održao u srpskoj skupštini – i u kojem je kazao da je „zadatak Srba da unište Bosnu onako kako su drugi uništili Jugoslaviju“ – po Krajišniku nije bio ratnohuškački. „Zekić je dobar i hrabar čovek, koji je voleo da se izražava na epski način“, rekao je okrivljeni.

Potom je rekao i da je pojam „humano preseljenje“ prvi upotrebio pokojni hrvatski predsednik Franjo Tuđman, kao i to da raseljavanje ljudi nikad nije bilo deo zvanične srpske politike u Bosni.

„Naša preporuka Srbima bila je da ostanu gde su i da nemaju nikakvog razloga da odlaze“, tvrdi on.

Krajišnik je izjavio i da je rat započeo ubistvom srpskog svata u starom delu Sarajeva od strane pripadnika Patriotske lige – organizacije koju su Srbi smatrali muslimanskom paravojnom milicijom – neposredno nakon referenduma o nezavisnosti, 1. marta 1992.

Srbi su, po Krajišnikovim rečima, bili preplavljeni osećanjem straha i nepoverenja, tako da su „ubrzo nakon toga u svim delovima grada nikle barikade i kontrolni punktovi.

„Srpsko rukovodstvo nije znalo šta će se desiti, nismo imali nikakvu kontrolu.“

Krajišnik insistira i na tome da osnivanje „kriznih štabova“ – za koje optužba tvrdi da su navodno organizovali „prisilna raseljavanja i deportacije“ ne-Srba – samo po sebi nije bilo ništa neobično, napominjući da je to bila praksa i pre rata, kad god bi se pojavio neki problem, ili iskrsla neka kriza. „Čak su i mala sela početkom 1992. stvarala krizne štabove“, objasnio je Krajišnik.

On poriče i da je on ili bilo ko iz rukovodstva Srpske demokratske stranke (SDS) lično sudelovao u bilo kakvim pripremama za rat.

Takođe je insistirao i na tome da ni on sam nije imao kontrolu nad onim što se dešavalo. U tom kontekstu se pozvao na odluku o formiranju zasebnog srpskog ministarstva unutrašnjih poslova u Bosni, za koju je saznao u vreme dok je zajedno s Karadžićem boravio u Briselu, na pregovorima Muslimana, Hrvata i Srba.

„Karadžić i ja smo bili potpuno zbunjeni. To nas je pogodilo kao munja. Bio je to udarac... težak politički udarac koji je potkopao pregovore“, rekao je Krajišnik.

On je optužio tadašnjeg zamenika ministra unutrašnjih poslova, Momčila Mandića, da u to vreme nije bio na liniji koju je zacrtalo rukovodstvo SDS. „Ova odluka – koja je u sebi sadržavala naredbe, norme vezane za obuku i naoružanje, oznake činova i simbole – bila je jednostrana i skupština je nikada nije potvrdila“, dodao je on.

A kad ga je sudija Alfons Ori (Alphons Ori) upitao zbog čega srpsko rukovodstvo nije javno reagovalo na „jednostranu odluku“ o osnivanju srpske policije u Bosni, Krajišnik je odgovorio da za to nije bilo vremena, ističući kako „nismo želeli da stvaramo dodatnu konfuziju“, jer je – uprkos tome što je Mandićev potez bio ishitren – formiranje srpskih policijskih snaga ipak bilo deo dugoročne političke strategije SDS-a.

Adin Sadić je izveštač IWPR-a iz Haga.

Focus: International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/krajisnik-evropa-upropastila-pregovore-o>